

Handläggare
Jon Möller
Telefon: 076-1228975

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2019-10-22 p. 17

Projektet BeChange Stockholm

Slutredovisning av ett Klimatklivet-projekt i samarbete med BeChange, Studieförbundet Stockholms län och kommunerna Huddinge, Järfälla och Tyresö.

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna avrapporteringen av projektet BeChange Stockholm.
2. Översända avrapporteringen för kännedom till stadsutvecklingsenheten samt kommunikationsenheten på stadsledningskontoret.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Sammanfattning

Under 2018-2019 medverkade miljöförvaltningen genom Klimatsmarta stockholmare i projektet BeChange Stockholm. Syftet var att minska deltagarnas klimatpåverkan så mycket som möjligt under projekttiden och etablera en mer hållbar livsstil på sikt, samt utveckla dialogen med stockholmarna om omställningen till en hållbar konsumtion och ett fossilfritt Stockholm.

Projektet finansierades av Naturvårdsverket genom Klimatklivet med 1 247 000 kronor, samt bidrag från kommunerna Huddinge, Järfälla och Tyresö och Studieförbundet Stockholms län. Stockholms stad bidrog med 100 000 kronor, samt arbetstid motsvarande 160 000 kronor för att delta som experter.

Projektet använde BeChange-metoden, som baseras på praktiska uppgifter och mental coaching i grupp, i en studiecirkel februari - maj 2019. Slutresultatet blev att 88 deltagare, 70 kvinnor och 18 män i åldrarna 26-78 år, slutförde programmet och minskade sina växthusgasutsläpp från 7,1 till 3,9 ton, motsvarande 45 procent. Störst förändring var för resorna som i snitt minskade med 2,2 ton. Samtidigt upplevde 72 procent av deltagarna att livskvaliteten ökat.

BeChange-metoden visade sig kunna bidra till att stockholmare kan halvera sin totala privata klimatpåverkan. Men metoden fungerar antagligen endast för de invånare som har ett grundintresse för klimatfrågan och som frivilligt vill prova klimatsmarta lösningar.

Bakgrund

Klimatsmarta stockholmare

Klimatsmarta stockholmare vid miljöförvaltningen har sedan starten 2008 ansvarat för stadens klimatkommunikation till stockholmarna. Verksamheten har under åren utvecklat flera olika kommunikationsverktyg och prova på-aktiviteter för att sprida kunskap om stadens klimatarbete och engagera stockholmarna i klimatsmarta åtgärder.

Klimatsmarta stockholmares tre verksamhetsområden är att:

- sprida kunskap om vad stockholmarna kan göra för att minska sina och Stockholms stads totala växthusgasutsläpp
- kommunicera Stockholms stads klimatarbete till stockholmarna
- skapa engagemang för omställning till ett fossilfritt Stockholm

Hållbar konsumtion och hållbara livsstilar

Klimatsmarta stockholmare arbetar kontinuerligt med att inhämta, analysera och kommunicera aktuell kunskap och metoder för att utveckla stadens arbete med hållbar konsumtion, hållbara livsstilar och stockholmarnas konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp.

Klimatsmarta stockholmare har hittills arbetat med hållbara livsstilar inom bland annat i EU-projektet GrowSmarters aktivitet Klimatsmarta hyresgäster i Valla torg, Vinnova-projektet Sharing Cities Stockholm om digitala delningstjänster i Hammarby sjöstad samt Fokusgruppen Leva och bo för ökat hållbarhetsengagemang i Norra Djurgårdsstaden. Arbetet med hållbar konsumtion relaterar även till Klimatsmarta stockholmares verktyg Klimatvågen och Klimatkontot som baseras på medelsvenskens konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp från bostaden, maten, varor och tjänster samt vardags- och semesterresor. Klimatsmarta stockholmare ansvarar från i år även för mål 12 Hållbar konsumtion och produktion i Agenda 2030 i stadens arbete med FN:s 17 globala hållbarhetsmål.

Projektansökan Klimatklivet

Ansökan till Klimatklivet på Naturvårdsverket för att finansiera projektet BeChange Stockholm skrevs och skickades in tillsammans med BeChange (ett utbildningskoncept och coachningsföretag i Luleå), Studieförbundet Stockholms län och kommunerna Huddinge, Järfälla och Tyresö i maj 2018. I slutet av oktober beviljade Naturvårdsverket ansökan. Projektet startade i november 2018 och avslutades i augusti 2019.

Naturvårdsverket bidrog med 1 247 000 kronor från Klimatklivet, 70 procent av den totala projektkostnaden på 1 787 000 kronor. Stockholms stad bidrog med 100 000 kronor, Huddinge kommun 70 000 kronor, Järfälla 60 000 kronor och Tyresö 50 000 kronor. Stockholms stad bidrog även med arbetstid motsvarande 160 000 kronor för att delta som experter. Studieförbundet bidrog med lokaler för 100 000 kronor.

Redovisning av projektet BeChange Stockholm

Slutrapporten för projektet BeChange Stockholm redovisas i sin helhet i bilaga 1. Slutrapporten och en formell slutredovisning för Klimatklivet ska skickas in till länsstyrelsen och Naturvårdsverket.

Projektgruppen

Kontaktpersoner från varje organisation bildade projektgruppen som träffades regelbundet för att utvärdera planeringen och arbetet. Samarbetet var ett värdefullt erfarenhetsutbyte om hur kommuner på olika sätt kan jobba med klimatkommunikation och en aktiv dialog med sina invånare om hållbara livsstilar och konsumtion.

Deltagarna

Deltagare till BeChange Stockholm rekryterades genom annonser på Facebook och Instagram under december 2018. Totalt mottogs 279 intresseanmälningar från invånare i de fyra kommunerna. De slutliga deltagarna lottades fram. Av 104 deltagare som började i februari fullföljde 88 deltagare, 70 kvinnor och 18 män i åldrarna 26-78 år, hela BeChange-programmet fram till avslutningen i maj.

De 16 deltagare som avslutade programmet i förtid kom från alla fyra kommuner. De uppgav att de inte kunde fortsätta på grund av:

- Nya omständigheter i arbete eller privatliv
- Svårighet att få plats med kursen i sitt livspussel
- Sjukdom eller vård av närstående

BeChange-programmet

För att beräkna deltagarnas totala växthusgasutsläpp före och efter programmet användes det webbaserade verktyget Klimatkontot. Huvudfokus i BeChange-metoden var de tre områden som ger mest växthusgasutsläpp från svenska hushåll - bilen, biffen och bostaden.

För att uppskatta deltagarnas mentala förändringar före och efter programmet användes en självskattningsenkät där deltagarna angav hur de kände, tänkte och mådde i förhållande till klimatfrågor. Den mentala coachningen fokuserade på motivation där deltagarna fick tips på hur de kan hantera tankar, känslor och kommunikation.

Studiecirkeln bestod av åtta tematräffar som genomfördes vardagskvällar 2,5 timme per gång i Studieförbundets lokaler. Efter varje träff fick deltagarna en hemuppgift som skulle genomföras innan nästa träff, flera var prova på-uppgifter för att undersöka lösningar inom mat, resor och bostadens energisystem. Innehållet och föreläsarna i BeChange Stockholm programmens träffar redovisas i detalj i slutrapportens bilaga 1.

En egen Facebook-grupp skapades för BeChange Stockholm så att deltagarna kunde kommunicera med varandra mellan träffarna. Här delades inspiration, tankar, tips och råd om en klimatsmart livsstil.

Stockholms stads insatser

Utöver projektgruppen så bistod Klimatsmarta stockholmare projektledaren med anmälningarna, kommunikationen och slutrapporteringen av BeChange Stockholm projektet. Klimatsmarta stockholmare hjälpte även till vid invägningen på Klimatkontot, samt föreläste om klimatsmart mat och klimatsmarta vardagsresor då det var ett stort antal invånare från Stockholms stad som deltog.

Stockholms stad deltog även med energi- och klimatrådgivningen som föreläste om bostaden och möjlighet att boka privat tid för att prata om specifika frågor om klimatsmarta lösningar för sin bostad.

Slutresultatet

Vid utvägningen beräknade de 88 deltagarna att de i genomsnitt minskat sina privata totala utsläpp från 7,1 till 3,9 ton växthusgaser per person och år, en minskning med 45 procent. Området med störst förändring var resorna, som i snitt minskade med 2,2 ton. En del valde alternativa färdmedel till flyget, andra planerade att ha

semester hemmavid eller i närområdet istället för långväga utrikesresor. Flera minskade även användningen av bilen.

Samtidigt uppgav 72 procent av deltagarna att deras livskvalitet ökat efter kursen, 28 procent tyckte den var samma som tidigare och ingen uppgav att livskvaliteten försämrades efter att ha genomfört åtgärder för att minska sin klimatpåverkan.

Utifrån Naturvårdsverkets beviljade bidrag för projektet blir kostnadseffektiviteten 4,4 kronor per kilo minskade växthusgaser. Det kan jämföras med andra områden som beviljats stöd från Klimatklivet där till exempel energieffektiviseringsåtgärder har en kostnadseffektivitet på 5,1 kronor per kilo växthusgaser och energikonvertering på 4,9 kronor per kilo växthusgaser.¹ Sett ur ett statligt bidragsperspektiv ligger således kostnadseffektiviteten för ett kommunikationsprojekt som BeChange i samma storleksordning som energieffektiviserings- och konverteringsåtgärder. Dock har beviljade projekt, oavsett område, olika grader av självfinansiering. Därför kan total kostnadseffektivitet för de olika projektområdena inte beräknas för en jämförelse. Den totala kostnadseffektiviteten för BeChange projektet med samtliga deltagande parter självfinansiering uppgår till 6,3 kronor per kilo växthusgaser.

Fortsatt engagemang

Under avslutningsträffen skapades intressegrupper, baserade på deltagarnas egna förslag, som de kunde fortsätta att engagera sig i efter kursen. En person utsågs som sammankallande för varje grupp. Intressegrupperna redovisas i slutrapportens bilaga 2.

Erfarenheter från tidigare BeChange-program visar att resultaten kan hålla i sig över tid. Det första projektet som genomfördes i Luleå 2016 visar att de tjugo deltagarna ett år efter avslutningen fortfarande ligger på samma låga utsläppsnivå. BeChange kommer att följa upp deltagarnas resultat i BeChange Stockholm om ett år.

Effekterna av BeChange-programmet sprider sig till deltagarnas familjer genom exempelvis förändrade mat-, konsumtions- och semestervanor eller tekniska förändringar i hemmet såsom byte till energisnåla vitvaror, vattensnåla kranar och miljömärkt el. Detta bidrar till att även familjemedlemmarnas klimatpåverkan minskar.

Kommunikationen

BeChange Stockholm blev omskrivet i tidningen Stockholm direkt. Hållbarhetstidningen Syre besökte en av träffarna och gjorde ett långt reportage om kursen och dess effekter både på minskad klimatpåverkan och på den mentala omställningen. Sveriges Radio P4 följde projektet i sitt förmiddagsprogram under hela våren, både med intervjuer av coacher och olika deltagare.

Studiefrämjandet har tillsammans med BeChange skapat en film för att sprida resultatet. Varje organisation kommunicerar projektets slutresultat i sina sociala medier och webbsidor.

Stockholms stads kommunikation

Klimatsmarta stockholmare spred särskilda anmälningannonser inför BeChange-projektet i sociala medier och gjorde efter studiecirkelns slut intervjufilmer med några av de stockholmare som deltog. Filmerna har delats i sociala medier så att andra stockholmare kan ta del av deras erfarenheter. De och information om BeChange Stockholm har även skickats till bland andra Klimatkommunerna för att inspirera andra kommuner. De olika inläggen redovisas med bilder i bilaga 2.

Kommunikationen av BeChange Stockholm har varit mycket lyckad avsett engagemang, sammantaget en av Klimatsmarta stockholmars mest spridda kampanjer:

- Reaktionen (gillanden): 500
- Delningar och kommentarer: 55
- Exponeringar i Facebook: 15 000
- Videovisningar i Facebook: 4000

Fortsatt arbete

Projektet BeChange Stockholm har gett nya kunskaper och erfarenheter för att utveckla dialogen med stockholmarna om hållbara livsstilar och hållbar konsumtion framöver. BeChange-metoden visar hur viktiga psykologiska och sociala faktorer kan vara för att lyckas med att förändra privata konsumtionsmönster.

BeChange-metoden fungerar antagligen endast för de invånare som har ett visst intresse för klimatfrågan, vill öka sina kunskaper och prova klimatsmarta lösningar. Det var tydligt att de som anmälde sig hade ett grundintresse för klimatfrågor och kunskaper om en del klimatsmarta åtgärder. De var även motiverade till att göra vissa förändringar i vardagen.

Projektet BeChange Stockholm nådde endast ett mindre antal av stockholmarna, som nu är nära en miljon människor. Även om de som deltagit i projektet blir viktiga ambassadörer, förebilder i hemmet och på arbetsplatsen och initiativtagare till fler lokala klimataktiviteter så behövs det långt fler insatser för att sprida klimatsmart beteende och fossilfria aktiviteter till alla stockholmare.

Det finns begränsningar för hur stor effekt frivilliga förändringar i livsstil och konsumtion kan ha på att minska de totala växthusgasutsläppen. Men det finns ett värde i att visa att det går att förändra i vardagen om man vill och samtidigt uppleva att man har ett gott liv. Det kan vara viktiga förutsättningar för att framöver kunna genomföra större åtgärder som kan minska samhällets totala klimatpåverkan och uppnå ett fossilfritt Stockholm.

Samhällets styrmedel, t ex den svenska koldioxidbeskattningen, och företagens miljöåtgärder har stor betydelse och påverkar alla aktörer, även de som inte aktivt vill förändra sina vanor. Satsningar på att utveckla ett fossilfritt Sverige och EU utgör förutsättningar för alla invånare och övriga aktörer att åstadkomma stora och snabba förändringar som uppfyller Parisavtalets mål.

SLUT

Bilagor

1. Slutrapport BeChange Stockholm
2. Stadens kommunikation av BeChange Stockholm